

rában (2002-ben még éltek Szászrégenben Bodurian-leszármazottak, mára már egy sincs közülük).

Bodurian János maga is gyakran megfordult Szászrégenben az öccsénél, édesanyjánál, aranymiséjét is itt végezte. A saját emlékezéseiből és az édesanyja elbeszéléseiből írta meg a most bemutatott kötetet, amely az első örmény személy által magyarul írt holokauszt-émlék is. 1959-ben meghívta az örmény pátriárka Örményországba, hogy befejezze a 12 kötetesre tervezett örmény-enciklopédiát (két kötet el is készült belőle), ám ezt még ugyanabban az évben bekövetkezett halála megakadályozta.

A MÓMKE által szervezett telt házú könyvbemutató igen nagy sikernek ör-

vendett, színvonalát emelte a Fagyöngy citaraegyüttes zenéje.

Népirtás több szakaszban

Az örmény népirtás tulajdonképpen már 1894-ben elkezdődött. Ekkor két év alatt (1896-ig) a törökök és kurdok 200 ezer örményt gyilkoltak le (akkor jelenik meg először hivatalosan is a holokauszt megnevezés). Kemál Atatürk és az Ifjútörökök hatalomra jutásával 1909-ben 35 ezer örményt ölnek meg. 1915–1916 között egymillióra becsülik a meggyilkolt örmények számát, sok százezerre a száműzöttekét. Lenin utasítására is elpusztítanak 70 ezer örményt, majd 1919–23 között a kurdok újabb 200 ezret.

(*Vásárhelyi Hírlap* – 2014. 04. 30.)

A török miniszterelnök bocsánatot kért Örményországtól

Recep Tayyip Erdogan azt nem ismerte el, hogy népirtás történt 99 évvel ezelőtt

Bocsánatot kért az 1915-ben meggyilkolt örmények leszármazottaitól szerdán Recep Tayyip Erdogan. A kilenc nyelven – köztük keleti és nyugati örményül – kiadott közleményben a török miniszterelnök nem használja a népirtás kifejezést, de azt állítja, emberhez nem méltó, ami az első világháborúban az akkori Oszmán Birodalom területén történt. A közkeletű feltevések szerint a török hadsereg másfélmillió örményt mészárolt le akkor, ami miatt Franciaország már évekkel ezelőtt hivatalosan népirtásnak nyilvánította a gyilkosság sorozatot, nemrég, áprilisban pedig egy amerikai szenátusi jelentés is így foglalt állást. Törökország ebből annyit ismer el, hogy történtek gyilkosságok, de vitatja, hogy ezeknek ilyen sok áldozatuk lett volna és azt is, hogy népirtás történt.

Az 1915 óta eltelt 99 évben még nem fordult elő, hogy török vezető hasonló bocsá-

natkérésre ragadtatta volna magát. Hogy ez a bocsánatkérés fordulatot jelent-e az örmény-török viszonyban, azt egyelőre nem tudni, de Erdogan párbeszédre szólította fel Jerevánt Ankarával, és közös vizsgálóbizottságot is akar, kiderítendő, mi történt 99 évvel ezelőtt. Ennek a vizsgálóbizottságnak az ötletét Örményország elutasítja, arra hivatkozva, hogy a népirtás tény, a törökök pedig az egészet csak arra használnák, hogy tisztára mossák magukat.

A közleményt az erőszak kezdetének az évfordulójára időzítették. 1915. április 24-én az Oszmán Birodalom irányítói az örmény közösség több száz szellemi és politikai vezetőjét őrizetbe vetették. Közülük sokakat kivégeztek, másokat pedig száműztek. Az ezt követő, éveken át tartó erőszakban becslések szerint mintegy 1,5 millió örményt gyilkoltak meg.

Noha a 2002 óta hatalmon lévő Igazság és Fejlődés Párt (AKP) és a kormány nem

olyan elutasító, mint mindegyik más elődje, Erdogan kabinetje is kategorikusan elutasítja, hogy népirtás történt volna. A hivatalos török álláspont szerint az első világháború alatt 300-500 ezer örmény halt meg, és ők is csak közvetve a török hadsereg miatt.

A bocsánatkérés ellenére Erdogan egyébként leszögezi, hogy a világháború milliányi áldozata előtt etnikai-vallási megkülönböztetés nélkül kell megemlékezni.

Az örmény-török viszony évtizedek óta a mélypont körül vesztegel. Azerbajdzsán

támogatásának a jeleként a hegyi-karabahi háború alatt, 1993-ban Törökország lezárta és azóta is zárva tartja az országhatárokat, de jellemző az is, hogy Ahmet Davutoglu török külügyminiszter tavaly decemberi jereváni látogatása öt év után az első hivatalos vizit volt, amelyre török politikus vállalkozott Örményországban. Az enyhülést célzó legutóbbi tárgyalássorozat 2010-ben szakadt meg.

(*NOL*, 2014. 04. 23.)

Antal Erika

Rilke-ősbemutató Marosvásárhelyen

Rainer-Maria Rilke Ének Rilke *Kristóf zászlótartó szerelméről, haláláról* című drámai költeményének marosvásárhelyi ősbemutatójára került sor csütörtök este a Művészeti Líceum dísztermében, *Várady Mária* színművész és *Szilasi Alex* zongoraművész előadásában.

A városnapok keretében sokadik alkalommal megszervezett Marosvásárhelyi visszavár sorozat idei meghívottja, hazatérő vendége Várady Mária színművész volt, aki Nagybányán érettségizett, majd a marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Egyetemen Tompa Miklós osztályában végzett, ahonnan a sepsiszentgyörgyi színházhoz szerződött. Onnan távozott és telepedett át Magyarországra, ahol jelenleg gyerekek és ifjak beszédképességének fejlesztésével, illetve egyetemi színjátszókkal foglalkozik.

„Mit jelent az itthon és az otthon?” – tette fel a kérdést Puskás Attila házigazda, a Marosvásárhelyi Magyar Örmény Kulturális Egyesület elnöke, aki szerint az otthon lehet az, ahol az ember jól érzi magát, ahol a családjával él, vagy ahonnan, ha el is távozott, mindig visszavárnak, vagy ahová ő maga is visszavágyik.

Várady Mária előadását Szilasi Alex zongorán kísérte. Az Olaszországban, Parmában született zongoraművész Budapesten a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában tanult, majd a Liszt

Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szerzett diplomát 1993-ban. Zongoraművészként fellépett Ausztriában, Svájcban, Németországban, Franciaországban, Angliában, Olaszországban, Dél-Koreában, Törökországban, az Amerikai Egyesült Államokban

Várady Mária és Szilasi Alex
(a szerző felvétele)

és Lengyelországban, számos díj és kitüntetés nyertese, magyarországi és külföldi egyetemeken tart mesterkurzusokat.

A Művészeti Líceum dísztermében Liszt Ferenc *Lenóra* című műve hangzott el zongorán, amelyet a zeneszerző Gottfried August Bürger balladájára komponált és amelyet Kistétényi Melinda fordított. Rainer Maria Rilke: Ének Rilke Kristóf zászlótartó szerelméről, halálá-

ról című költeményt Petra-Szabó Gizella fordította, zenéjét Kazimir von Pászthory szerezte. Az előadást rendezte Szőke István Jászai díjas rendező.

Az operaest szervezői a Lorántffy Zsuzsanna Kulturális Egyesület, az EMKE és a Marosvásárhelyi Örmény Kulturális Egyesület voltak.

(*Új Magyar Szó* – 2014. május 16.)

Mariam Kharratján a zongoránál

Az Örmény Genocídium 99.évfordulójára emlékezve, 2014. április 27-én az Örmény Katolikus Lelkész-ség vendége volt *Mariam Kharratján* zongoraművész. A számos nemzetközi versenyen sikerrel szereplő örmény művésznő 1987-ben látta meg a napvilágot a Jereván melletti Arbat faluban. A jereváni Komitasz nevével Zeneakadémia elvégzése után 2012-től Norvégiában, az Adgari Egyetemen folytatja zenei tanulmányait, párhuzamosan koncertezve Európa több országában. Hazánkban ez volt az első fellépése, amellyel nagy örömet okozott a szép számban megjelent magyar-örmény hallgatóságnak.

Előadói arculatát a magas szintű professzionalizmus mellett belengi a nőiség sok-sok árnyalata a gyengéd kifinomultságtól a vulkáni erőig. Ez a bájos fiatal hölgy W. A. Mozart C-dúr szonátájában (K330) az üde finomság és intenzitás egyidejűségét élte. A zenekarban való gondolkodás, vagyis az, hogy a zongorán előadandó művet gondolatban szimfonikus zenekarra hangszerelte, különös dimenziókkal gazdagította játékát.

Mariam Kharratján, Zsigmond Benedek és Zakariás Antal Dirán

A nagy orosz lélek, Szergej Rahmanjinov öt darabjában a szenvedély, a honvágy, a szárnyalás, a belenyugvás szólt hozzánk elemi erővel.

A Komitasz által gyűjtött, Garun (Tavas van) kezdetű örmény népdalt Robert Andriaszján dolgozta fel zongorára, és Mariam ujjai alatt vált egy gyönyörű, sokszólamú, diadalmas tavasz-himnusszá.

Arno Babadzsanján a művésznő kedvenc zeneszerzői sorát gyarapítja. A Hat kép c. sorozatból a Korál egy lopakodó árnyakkal teli, fájdalmas világot tárt elénk, majd az Elégiben egy keserű, nosztalgikus vallomást hallhattunk.

Komitasz Barèr (Táncok) sorozatának Susikí tétele, ez a hamisítatlan örmény mélytűzű tánc a régmúltból, ismerősen csengett e sorok írójának 2007-ben megjelent, Örmény miniatűrök zongorára c. lemezéről.

Az idei, koránjött tavasz és a jó hangulatú április délutáni zenés együttlét harmóniája eszünkbe juttatta a Genocídium kapcsán azt, hogy minden síron nő virág... Köszönet érte Mariamnak!

Szilvia Ingrid

Pál Emese

Szentháromság-templom (Örmény Nagytemplom),

Szamosújvár (2. rész)

A műemlék leírása

Az észak-dél tájolású Szentháromság-templom a város főterének déli oldalán helyezkedik el. A templom egy nagyméretű hajóból és félkörívvel záródó szentélyből áll, melyhez egy nagyobb és két kisebb méretű torony csatlakozik. A hajó északi és déli oldalának bejárata elé egy-egy kisméretű portikuszt építettek. A hajót nyeregtető, a szentélyt pedig félkupola fedi, a kettő találkozásához kis huszártornyot építettek.

A torony többszöri összeomlásának, az eredeti tervek és az építőmester megváltozásának köszönhetően a hajó és a főhomlokzat között elég nagy stílusbeli eltérés figyelhető meg. A nyugati homlokzat Erdélyben szokatlan öttengelyes kialakítása az egytornyú és a kéttornyú templomtípus kombinációjából született. Az íves alaprajzú nagy torony az egytornyú barokk templomokra jellemző, az erkélyekkel ellátott oldalbejáratok pedig a kéttornyú típus sajátosságai. A főtorony kiugrik a homlokzat síkjából, a központi, széles tengely egyenes falszakaszához kétoldalt egy-egy negyedkör alaprajzú falrész csatlakozik. Ezeket lépcsőfeljárónak és kápolnának alakították ki, falukat egy-egy egyszerű egyeneszáródású ablak töri át, tetejükön áttört mellvédű karzat jelenik meg. A negyedkör alaprajzú helyiségeket lépcsőzetesen kialakított egyenes falszakaszok csatolják az oldal-tornyok tengelyeihez, melyre jobb oldalt Világosító Szent Gergely, baloldalt pedig Szent Szilveszter pápa tömbszerű, me-

rev, mára megcsonkult kőszobrát helyezték el. A szélső tengelyeken jobb oldalt egyeneszáródású ablakot, baloldalt pedig szintén egyeneszáródású mellékbéjáratot nyitottak. Az egész földszinti részt sávossal borítja. A nagyméretű főbejáratot kettős falpillérek nyugvó egyenes szemöldökpárkány zárja le, melyre szintén áttört mellvédű karzatot helyeztek. A vékony pilléreket copfstílusú faragványok díszítik: a fejezeteken rozetta, alattuk rojtdísszel ellátott sávzott félkörív jelenik meg, alsó lezárásukat szintén rojtdíszek képezik. Az orommezőt a templom titulusára vonatkozó kronosztichonos felirat töredéke tölti ki. Említésre méltó a bejárat faajtaja, melyen a copfstílusban kedvelt füzérdísz és klasszikus elemek mellett a korai gótizálás jeleként csúcsíves díszítmények is megjelennek. A homlokzat övpárkánnyal elválasztott második szintjén levő magas talapzatra helyezett három íon fejezetű pilaszter és a fölöttük levő timpanon együttese a főhomlokzat leginkább klasszicizáló része. A falpillérek közötti mélyített falszakaszban egy egyenes szemöldökű ajtót és egy félköríves ablakot nyitottak, melynek kiemelt váll- és záróköve a fülke falán is folytatódik. Az íves kialakítású, nagyméretű faltükrökkel díszített oldaltengelyek falát egy-egy egyeneszáródású nyílás töri át. Az oldal-tornyok tengelyein két íon fejezetes pilaszter zár közre egy-egy egyeneszáródású ablakot. Aszimmetrikus hatást kelt a bal oldali falszakasz felső részén nyitott ablak, melynek jobb oldali